

**Visuomenės informavimo etikos
komisijos 2020 metų veiklos
ataskaita**

TURINYS

Komisijos veikla.....	3
Gauti skundai pagal žiniasklaidos rūšis.....	4
Lietuvos Vyriausiojo administracinio teismo sprendimas.....	6
Svarstomų publikacijų atitiktis Kodekso nuostatoms.....	8
Prevencinė veikla.....	9
Individualūs kreipimaisi.....	10
Vieši kreipimaisi:.....	13
Koronaviruso tema svarbu skelbti tikslią informaciją bei nurodyti šaltinius.....	15
Viešas kreipimasis į UAB „Anykštos redakcija“ ir UAB „Atvirai“.....	15
Viešas kreipimasis į laikraščio „Kalvotoji Žemaitija“redakciją ir Telšių rajono savivaldybės vadovus.....	16
2020 metais Komisijos priimti sprendimai ir pareikšta nuomonė (Priedas Nr.1).....	18

VISUOMENĖS INFORMAVIMO ETIKOS KOMISIJOS

2020 M. VEIKLOS ATASKAITA

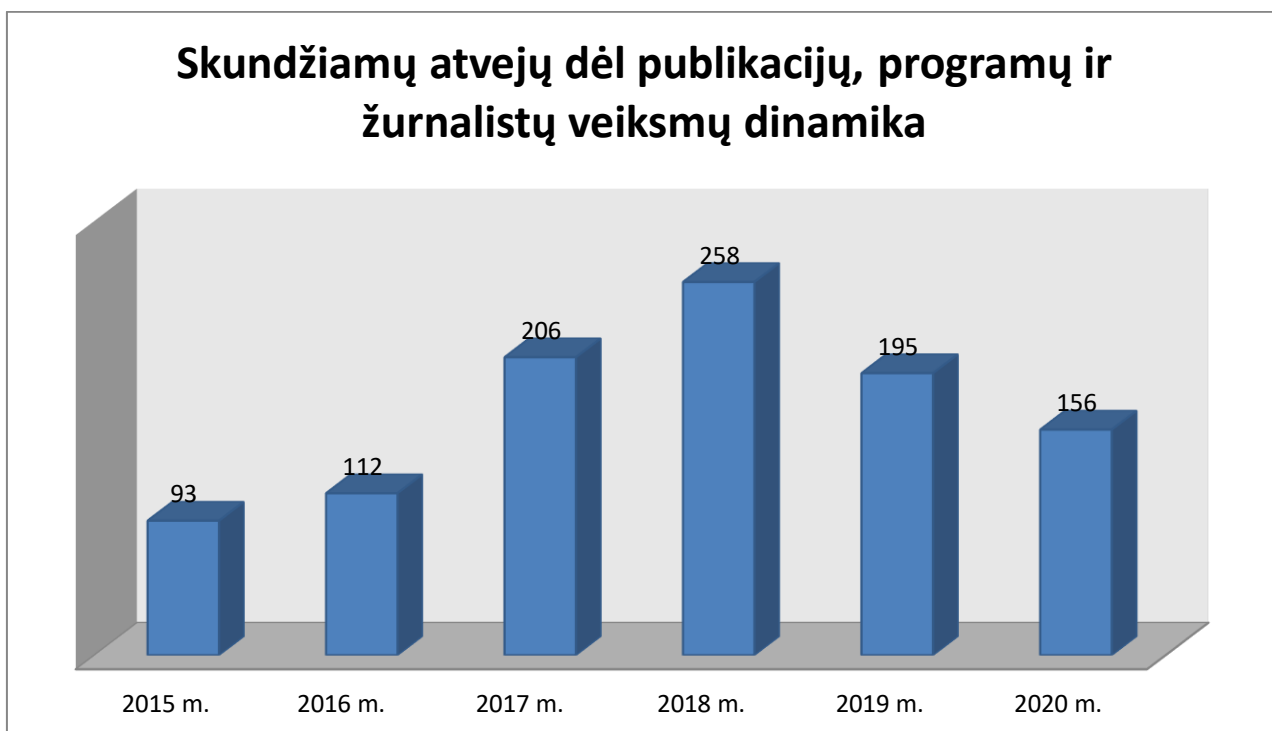
Visuomenės informavimo etikos komisija – kolegialus Visuomenės informavimo etikos asociacijos (toliau – Asociacija) organas.

Komisiją sudaro Asociacijos narių deleguoti asmenys. 2020 metais Komisijoje buvo aštuoni nariai. Kovo mėnesį iš Komisijos pasitraukus dr. Ažuolui Čekanavičiui, Lietuvos radijo ir televizijos asociacija delegavo Astą Cibienę.

Ataskaitiniais metais įvyko 22 Komisijos posėdžiai. Balandžio mėnesį dėl Covid-19 pandemijos paskelbus šalyje karantiną, posėdžiai nevyko. Antrojo karantino metu, rudenį, Komisija posėdžiavo nuotoliniu būdu, naudodamasi Zoom platforma. Vienas svarbiausių Komisijos darbo principų – viešumas – buvo išlaikytas, į posėdžius buvo kviečiami visi suinteresuoti asmenys, užtikrinama galimybė išsakyti savo poziciją nagrinėjamu klausimu.

Komisija išnagrinėjo 116 skundų dėl 156 publikacijų bei netinkamo žurnalistų elgesio, 14 Vyriausiosios rinkimų komisijos prašymų, kitoms institucijoms persiuntė 15, atsisakė nagrinėti 4 skundus.

2020 metais Komisija nesvarstė klausimo dėl žiniasklaidos priemonės priskyrimo uolat nesilaikančių visuomenės informavimo etikos žiniasklaidos priemonių kategorijai.

2020 metais padaugėjo skundų iš žiniasklaidos priemonių, konkuruojančių tarpusavyje. Kai kuriuose regionuose susikibta nejuokais, o aistros neretai pakurstomos ir vietos politikų. Susidaro ydingas ratas: viena žiniasklaidos priemonė – kita žiniasklaidos priemonė – savivaldybė ir/ar atskiri politikai: teikiama neišsami informacija, vienpusiškai nušviečiama atskirų asmenų veikla, pašiepiami konkuruojančios žiniasklaidos priemonės kolegos. Incidentų, kurių pagrindas yra konkurencinė kova, nestokoja ir nacionalinė žiniasklaida.

Gauti skundai pagal žiniasklaidos rūšis

Kaip ir ankstesniais metais, daugiausia buvo skundžiamasi dėl interneto publikacijų (65) bei spaudos (49 publikacijos, iš jų regioninės ir vietinės spaudos 42). Buvo skundžiamasi dėl 18 televizijos ir 3 radijo laidų, 8 kartus suabejota žurnalistų elgesio etiškumu.

Skundų, teikiamų Komisijai, analizė rodo, kad daugiausia problemų kyla dėl interneto portalų ir regioninės bei vietinės spaudos publikacijų. Ši tendencija nesikeičia jau keletą metų.

Skundai pagal žiniasklaidos rūšis

	Spauda	Televizija	Internetas	Radijas
Nacionalinės visuomenės informavimo priemonės	7	18	42	3
Regioninės visuomenės informavimo priemonės	42	0	23	0
Iš viso	49	18	65	3

Daugiausia skundų Komisija gauna dėl galimų pažeidimų interneto publikacijose. Ataskaitiniais metais dėl galimo neatitikimo Kodekso nuostatomis apskųstos 65 interneto publikacijos. Tai sudaro beveik pusę visų skundžiamų publikacijų – 41,66 proc.

Atkreiptinas dėmesys, kad publikacijos dažnai būna skelbiamos keliose priemonėse, pvz., laikraštyje ir interneto svetainėje arba televizijoje ir portale. Komisija paprastai vertina pirminį šaltinį, t.y. kur publikacija pasirodė pirmiausia.

Skundžiamų spaudos publikacijų bendrai buvo 49 (31,14 proc.). Iš jų nacionalinėje spaudoje paskelbti kūriniai sudarė tik apie pusę procento, liūto dalis teko regioninei ir vietinei spaudai. Iš bendro skundžiamų publikacijų skaičiaus 11,53 proc. sudarė televizijos programos (18). Dėl galimai neetiško viešosios informacijos rengėjų elgesio apskųstos 3 radijo laidos. Pareiškėjai suabejojo dėl 8 žurnalistų elgesio etiškumo.

Pagal Komisijos darbo reglamento 22 p, Komisija turi teisę atsisakyti nagrinėti skundą, jeigu:

- 22.1 skunde nurodytų aplinkybių tyrimas nepriklauso Komisijos kompetencijai;
- 22.2 pradėjus nagrinėti skundą paaiškėja, kad skundo autorius dėl to paties dalyko yra kreipęsis į teismą ar Žurnalistų etikos inspektorių (esant šiai aplinkybei Komisija gali laikinai sustabdyti ar atidėti skundo nagrinėjimą (*Patikslinta 2017-03-01 Komisijos sprendimu*); dėl kiekvieno skundo nagrinėjimo Komisija sprendžia individualiai);

Dalį gautų skundų Komisija persiuntė nagrinėti pagal kompetenciją kitoms institucijoms (15). Pagrindinės institucijos, kurioms buvo persiunčiami skundai, buvo Žurnalistų etikos inspektoriaus tarnyba, Lietuvos radijo ir televizijos komisija bei Vyriausioji rinkimų komisija. Dalį skundų Komisija gražino pareiškėjams, prašydama aiškiau įvardinti skundžiamą publikaciją, sukonkretinti pretenzijas.

Komisija atidėjo 7 publikacijų nagrinėjimą iki jos bus išnagrinėtos ŽEIT. Atkreiptinas dėmesys, kad Komisija atideda sprendimą ir laukia ŽEIT sprendimo tik tokiu atveju, jeigu kalba eina duomenų ir/ar informacijos tikslumą, kurių Komisija, kaip nevalstybinė institucija, neturi galimybės patikrinti ar gauti papildomos medžiagos.

Nors pagal statistinius duomenis atrodytų, kad skundžiamų publikacijų, lyginant su ankstesniais metais, matomai sumažėjo, tačiau situacija nebuvo tokia palanki. Atsižvelgdama į situaciją dėl koronaviruso plitimo, Vyriausybė neeiliniame posėdyje nutarė nuo 2020 kovo 16 dienos paskelbė karantiną visoje Lietuvos Respublikos teritorijoje, kuris kelis kartus pratęstas, baigėsi tik birželio 16 d. Iš pradžių buvo neaišku, kiek truks karantinas, todėl Komisija kuriam laikui atidėjo posėdžių organizavimą. Kaip ir daugelis šalies įstaigų bei organizacijų, Komisija

nebuvo pasiruošusi nuotoliniam darbui. Paskutinis posėdis prieš karantiną įvyko 2020 kovo 3 dieną, ir tik gegužės 12 dieną Komisija vėl susirinko į posėdį.

Lietuvos Vyriausiojo administracinio teismo sprendimas

2020 metų Komisijos veiklą ypač paveikė Lietuvos Vyriausiojo administracinio teismo 2020-05-13 sprendimas Nr.eA-3111-442/2. Išplėstinė teisėjų kolegija, vadovaujama teismo pirmininko G.Kryževičiaus, nusprendė, kad Visuomenės informavimo etikos kodeksas, priimtas viešosios informacijos rengėjų ir skleidėjų organizacijų ir Visuomenės informavimo etikos asociacijos narių atstovų 2016 m. vasario 29 dienos susirinkime, nebuvo tinkamai paskelbtas.

Teisėjų kolegijos nuomone, Kodeksas pagal nustatomų elgesio taisyklių pobūdį atitinka norminio teisės akto požymius, kadangi Visuomenės informavimo įstatymo 43 straipsnio 2 dalyje nurodytų viešosios informacijos rengėjų ar skleidėjų organizacijų ir Visuomenės informavimo etikos asociacijos veikla, susijusi su Kodekso priėmimu, teismo nuomone, pripažintina viešuoju administravimu. Nustačius, kad viešosios informacijos rengėjų ar skleidėjų organizacijų ir Visuomenės informavimo etikos asociacijos narių atstovų susirinkime priimtas Kodeksas, kuris pagal nustatomų elgesio taisyklių pobūdį atitinka norminio teisės akto požymius, yra priimtas vykdant viešojo administravimo funkcijas, pripažintina, jog Kodeksas yra Teisės aktų registro objektas. „Nors pagal savo paskirtį Komisija pirmiausia yra savitvarkos institucija, tačiau pagal pirmiau nurodytas funkcijas matyti, kad ji kartu vykdo ir viešajam administravimui priskirtinus įgaliojimus“, - teigiama LVAT sprendime. Todėl, daro išvadą LVAT teisėjų kolegija, „Kodeksas yra Teisės aktų registro objektas, tačiau jis nėra įregistruotas ir paskelbtas Teisės aktų registre, todėl Kodeksas nėra įsigaliojęs ir negali būti taikomas (Teisėkūros pagrindų įstatymo 6 str. 2 d. 17 p., 19 str.1 ir 3 d., 20 str.1 d.).“

Toks netikėtas teismo sprendimas sukėlė prieštaringą reakciją. Daug kam atrodė teismo sprendimas nepagrįstas, juolab kad ir LVAT, ir VVAT penkerius metus nagrinėjo skundžiamus Komisijos sprendimus, kurie buvo priimti vadovaujantis šiuo Kodeksu, ir per tuos metus nė karto nesuabejojo šio dokumento legitimumu. Kita vertus, 2014 m. lapkričio 25d. priimta Visuomenės informavimo įstatymo pataisa, įpareigojusi priimti Visuomenės informavimo etikos kodeksą, nenurodė, kaip ir kur turėtų būti skelbiamas Kodeksas. Nuo pat priėmimo dienos Kodeksas buvo skelbiamas Asociacijos svetainėje, spausdintas variantas buvo dalijamas žiniasklaidos priemonėms, aukštosioms mokykloms, turinčioms žurnalistų ruošimo programas, ir pan.

Dalis žiniasklaidos priemonių bandė interpretuoti šį LVAT sprendimą kaip Komisijos nekompetencijos įrodymą, kėlė pačios Komisijos legitimumo klausimą. Atkreiptinas dėmesys, kad pagal Visuomenės informavimo įstatymo 43 str. Komisija nėra atsakinga už Kodekso priėmimą ir tvirtinimą: „Kodeksą tvirtina, keičia ar pildo viešosios informacijos rengėjų ar skleidėjų organizacijų ir Visuomenės informavimo etikos asociacijos narių atstovų susirinkimas (toliau – atstovų susirinkimas). Atstovų susirinkimą šaukia, jo veiklą koordinuoja ne mažiau kaip 5 viešosios informacijos rengėjų ar skleidėjų organizacijos, veikiančios visuomenės informavimo srityje ne mažiau kaip 3 metus, bendru viešu pareiškimu. Atstovų susirinkime turi teisę dalyvauti ir visi kiti asmenys, tačiau balsavimo teisę atstovų susirinkime turi tik viešosios informacijos rengėjų ar skleidėjų organizacijų, veikiančių visuomenės informavimo srityje ne mažiau kaip 3 metus, ir Visuomenės informavimo etikos asociacijos narių atstovai. Atstovų susirinkimas vyksta ne anksčiau kaip po 30 dienų nuo šioje dalyje minėto viešo paskelbimo apie jį dienos. Atstovų susirinkimas Kodeksą tvirtina, keičia ar pildo vadovaudamasis atstovų susirinkimo darbo reglamentu. Kodeksą atstovų susirinkimą iniciavusių asmenų siūlymu atstovų susirinkimas tvirtina paprasta balsų dauguma. Kodekso arba jo pakeitimų ar papildymų projektus atstovų susirinkimą iniciavę asmenys viešai paskelbia ne mažiau kaip prieš 15 dienų iki atstovų susirinkimo dienos.“

Akivaizdu, kad Kodeksas buvo priimtas griežtai laikantis VII nustatytų reikalavimų. Tai, kad įstatymų leidėjas nenumatė, kaip jis turi būti skelbiamas ar nuo kada pradeda galioti, niekaip negali būti traktuojama kaip Asociacijos ar juo labiau Komisijos klaida.

Kai kurios žiniasklaidos priemonės, kurios buvo pripažintos pažeidusios Kodekso normas, suskubo teikti teismui prašymus naikinti Komisijos sprendimus. Teismas, vadovaudamasis nuostata, kad remiantis negaliojančiu teisės aktu priimti sprendimai yra negaliojantys, tokius prašymus tenkindavo. Reikia pripažinti, kad dalis žiniasklaidos priemonių viešoje erdvėje paskleidė tikrovės neatitinkančios informacijos, neva laimėjo teismo procesus prieš Komisiją, nutylėdamos, kad teismas net nesvarstydavo sprendimo esmės, o vadovavosi tik LVAT konstatuotu procedūriniu pažeidimu. Todėl teigti, kad Komisijos sprendimai buvo neteisingi, nėra jokio pagrindo.

Asociacijos pastangos atnaujinti procesą rezultato nedavė – LVAT atsisakė atnaujinti procesą (LVAT 2020-10-28 nutartis Nr. eP-61-575/2020). Lietuvos Respublikos Konstitucinis teismas, į kurį Asociacija kreipėsi siekdama Konstitucinio Teismo išaiškinimo, kokią vietą teisės sistemoje užima Kodeksas, atsisakė priimti Asociacijos skundą, motyvuodamas tuo, kad Asociacijos prašymas yra nežinybingas KT, kadangi „Konstitucinis Teismas nesprendžia teisės aktų taikymo ir aiškinimo klausimų; tokie prašymai yra nežinybingi Konstituciniam Teismui“. (LR KT sprendimas Nr.1A-174/2020).

Asociacija skubos tvarka įregistravo Kodeksą Teisės aktų registre, ir nuo gegužės 19 dienos Kodeksas pagal teismo aiškinimą yra veikiantis.

Dėl šio teismo sprendimo iškilo dilema – kaip vertinti skundus dėl publikacijų, kurios buvo paskelbtos iki 2020 m. gegužės 19 d.? Iš vienos pusės, teismas paskelbė Kodeksą buvus negaliojantį, todėl Komisija negali priimti sprendimų vadovaudamasi negaliojančiu teisės aktu. Kita vertus, Kodekso straipsnių turinio niekas neužginčijo, jų esmė nekelia abejonių, todėl Komisija priėmė sprendimą pasisakyti dėl skundžiamų publikacijų galimo neatitikimo Kodekso nuostatomis – pareikšti nuomonę, kuri neįpareigoja žinaišklaidos priemonės ją skelbti, kaip tai numatyta sprendimo atveju, ir neturi teisinių pasekmių. Savo ruožtu tokia nuomonė vargu ar gali būti skundžiama teismui.

Šią Komisijos praktiką – nepriimti sprendimo, tačiau pasisakyti dėl publikacijos atitikties Kodekso nuostatomis – patvirtino Vilniaus apygardos administracinis teismas, nagrinėjęs LRT skundą dėl Komisijos pareikštos nuomonės. „Nagrinėjamu atveju 2020 m. gegužės 12 d. posėdyje Komisija sprendė ir balsavo ne dėl pareiškėjos galimai padaryto profesinės etikos pažeidimo, o dėl bendros Komisijos nuomonės, ir nuspręsta buvo ne pripažinti (konstatuoti) pareiškėjos padarytą profesinės etikos pažeidimą, o tik išreikšti ginčo šalims Komisijos nuomonę dėl Reportažo atitikties visuomenės informavimo etikos standartams. Teismas daro išvadą, kad skundžiamas raštas yra rekomendacinio pobūdžio, nes juo buvo išreikšta tik Komisijos nuomonė, pasisakymas konkrečiu šioje byloje nagrinėjamu klausimu, Raštas nebuvo įstatyme nustatyta tvarka paskelbtas, nebuvo pavišintas kitiems asmenims, pareiškėjai nebuvo suformuluota pareiga įgyvendinti Visuomenės informavimo įstatymo 44 straipsnyje nustatytą paneigimo tvarką“, – teigiama teismo sprendime (VVATadministracinė byla Nr. eI2-4205-473/2020). Teismas LRT skundą atmetė kaip nepagrįstą.

Svarstomų publikacijų atitiktis Kodekso nuostatomis

Susidarius tokiai situacijai, Komisija ataskaitiniu laikotarpiu daugiau teikė nuomones, sprendimai ėmė rasti tik metų pabaigoje. Nepaisant tam tikrų teisinių formalumų, galima analizuoti tendencijas, dėl kokių Kodekso straipsnių dažniausiai skundžiamasi.

Dažniausiai Komisija konstatavo Visuomenės informavimo etikos kodekso 20 straipsnio, kuris įpareigoja neigiamai kritikuojamam asmeniui suteikti galimybę paaiškinti, patikslinti, nesilaikymą. Tokių atvejų būta 21, kas sudaro daugiau nei trečdalį visų atvejų (34,42 proc.). Ši tendencija išlieka nepakitusi per visą Komisijos veiklos laiką.

Žurnalistai dažnai nepaiso Kodekso 3 straipsnio, numatančio, kad turi būti skelbiamos tikslios, teisingos žinios bei įvairios nuomonės, o perteikiant įvairias nuomones, negalima skleisti nuomonių, kurios pažeistų teisę bei etiką, reikalavimų(13 atvejų, 21,31 proc.).

Problemiškas atrodo ir 8 straipsnio, įpareigojančio skelbti antraštes, anonsinę medžiagą, nuotraukas, garso ar vaizdo įrašus ir citatas, kurios neiškreiptų kūrinio ir neklaidintų informacijos vartotojo, laikymasis (5 atvejai, 8,19 proc.).

Prie dažniau svarstomų Kodekso straipsnių galima priskirti 4 str., konstatuojantį, kad žinios ir nuomonės kūrinyje turi būti aiškiai skiriamos, o viešosios informacijos rengėjai bei skleidėjai privalo užtikrinti, kad nuomonė būtų reiškiamą sąžiningai ir etiškai, sąmoningai neiškreipiant faktų ar duomenų.

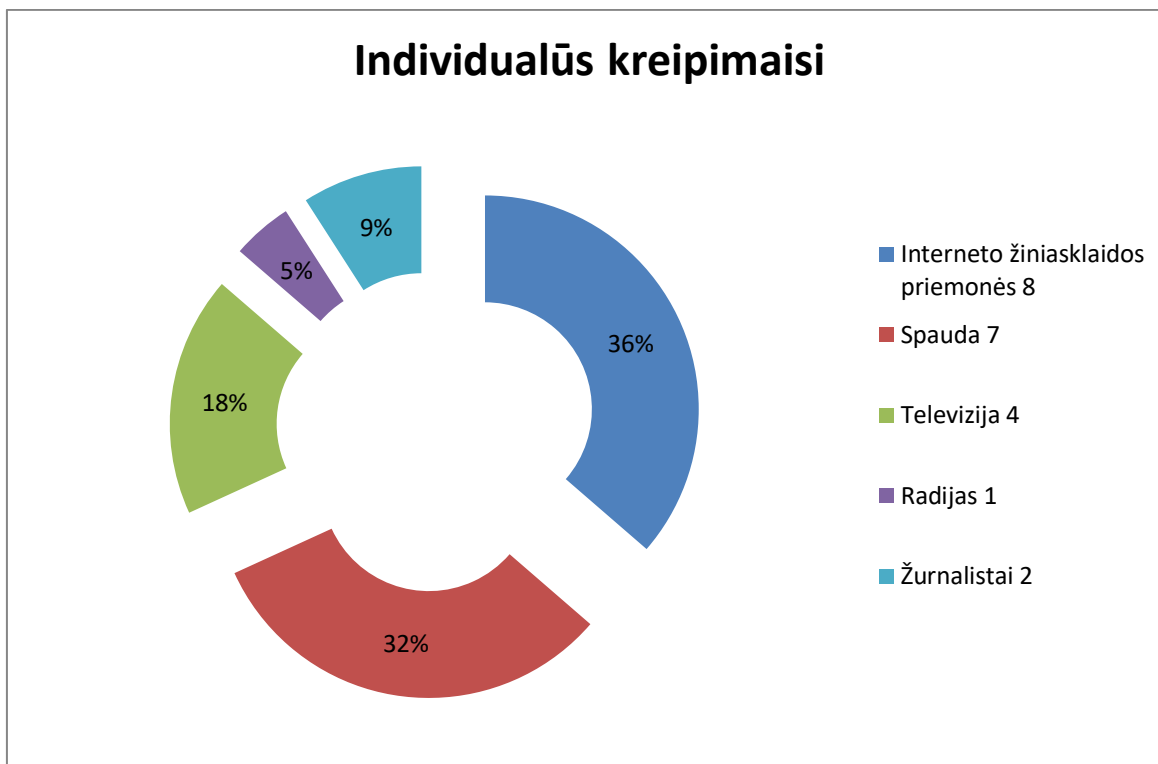
29 straipsnis, įpareigojantis viešosios informacijos rengėjus, rengiančius informaciją apie įmones ir organizacijas, skelbiamoje informacijoje atskleisti savo ryšius su jomis ir aplinkybes, kurių nutylėjimas gali sumažinti teikiamos informacijos objektyvumą.

Atskirai reiktų paminėti Kodekso 59 straipsnį, įpareigojantį viešosios informacijos rengėjus, reiškiančius savo nuomonę viešojoje erdvėje, laikytis Kodekso reikalavimų. Dažnai žurnalistai, skelbdami savo medžiagą socialiniuose tinkluose, juos palydi komentarais, kurie nevisuomet atitinka gero tono standartus. Komisija, vertindama tokius pasisakymus, kartu įvertina, kokiam konkrečiai Kodekso straipsniui jie prieštarauja.

Išsami informacija dėl Komisijos sprendimų pateikta priede Nr.1.

Prevencinė veikla

2020 metais Komisija parengė 22 individualius kreipimusis kreipimusis įvairioms visuomenės informavimo priemonėms. Daugiausia kreipimusi buvo išsiųsta interneto žiniasklaidos priemonėms 8 (36,36 proc.), tik vienu mažiau – spaudai (31,81 proc.). Verta pažymėti, kad visi kreipimaisi buvo adresuoti regioninės ir vietinės žiniasklaidos priemonėms. Televizijos redakcijos buvo įspėtos 4 kartus (18,18 proc.), radijo žurnalistai – vieną kartą. Du kartus Komisija kreipėsi į pačius viešosios informacijos rengėjus.

Atkreiptinas dėmesys, kad publikacijos dažnai būna skelbiamos keliose priemonėse, pvz., laikraštyje ir interneto svetainėje arba televizijoje ir portale. Rašydama kreipimuisi, Komisija paprastai nurodo visus sklaidos kanalus, juolab kad neretai skiriasi publikacijų pavadinimai, vaizdinė medžiaga.

Adresatas	Kreipimosi esmė (į ką atkreipti dėmesį)
„Anykštos redakcija“	Konkurencija tarp visuomenės informavimo priemonių visuomet turėtų išlikti garbinga, o kritika turėtų būti konstruktyvi ir nukreipta į galimai netinkamus kritikuojamųjų veiksmus, o ne į asmenines jų savybes.
„Rinkos aikštė“	<p>Visuomenės informavimo etikos normos suponuoja ne kritikuojamo asmens teisę kreiptis į visuomenės informavimo priemonės redakciją dėl atsakomosios nuomonės (paneigimo) paskelbimo, o redakcijos pareigą pačiai kreiptis į kritikuojamą asmenį ir paskelbti jo nuomonę toje pačioje publikacijoje.</p> <p>Rengiant publikacijas apie konfliktines situacijas reikėtų ypač paisyti tikslumo ir visuomet stengtis remtis kuo didesniu informacijos šaltinių skaičiumi bei tinkamai nušviesti visų šalių pozicijas.</p>
„Diena Media News“	Išeidžios ir (ar) menkinančios leksikos kolegų atžvilgiu vartojimas yra ne tik nepriimtinas žurnalistų bendruomenėje, bet ir netinkamas konfliktų sprendimų būdas, o galimus nesutarimus redakcijos turėtų spręsti iš karto ir netęsti ar, juo labiau, neeskaluoti konflikto kelerius metus.

„Kaunas.kasvyksta.lt“	Ižeidžios ir (ar) menkinančios leksikos kolegų atžvilgiu vartojimas yra ne tik nepriimtinas žurnalistų bendruomenėje, bet ir netinkamas konfliktų sprendimų būdas, o galimus nesutarimus redakcijos turėtų spręsti iš karto ir netęsti ar, juo labiau, neeskaluoti konflikto kelerius metus.
„Baltijos miškai“	Vykstant rinkimų politinėms kampanijoms, visuomenės informavimo priemonių redakcijos turėtų maksimaliai stengtis išlaikyti lygiateisiškumą, vengti išskirti kurį nors politinės kampanijos dalyvį ir nesuteikti prioriteto atskiriems politikams ar judėjimams.
„Dzūkijos veidas“	Tęsiant senas, kad ir plačiai žinomas istorijas, visuomet yra tikslinga skaitytojams priminti aprašomų įvykių priešistorę, kaip ir nurodyti, kada ir kokiomis aplinkybėmis yra gauti publikacijoje pateikti komentarai, ypač jeigu jie gauti seniau ir publikacijoje yra atsiliepiama į po šių komentarų įvykusius pokyčius.
„Vis24.lt“	Pagal visuomenės informavimo etikos nuostatas visuomet yra tikslinga nurodyti skelbiamos informacijos šaltinius, o tais atvejais, kai nėra galimybių patikrinti informacijos tikrumą ir šaltinius, skelbti šią informaciją galima tik tuo atveju, jei delsimas ją skelbti būtų žalingas visuomenei ir jei skelbiamoje informacijoje konkrečiai nurodoma, kad ji nėra patikrinta.
„Be Tabu ir Ko“	Siekiant išvengti galimų nesusipratimų, pašnekovus visuomet yra būtina išpėti, jog pokalbis yra įrašomas (filmuojamas), net jeigu jie patys tai mato ar gali suprasti iš žurnalistų veiksmų.
	Nagrinėjant socialiai svarbias temas, būtina išlaikyti pusiausvyrą tarp kritikos ir siekiamo rezultato, todėl svarbu, kad tokios problemos būtų komentuojamos nepriklausomų ekspertų, taip pat konkrečių problemų kėlimas (šiuo atveju – mokesčių ir jų lengvatų klausimas) neturėtų būti sutelkiamas į vienos visuomenės grupės kritiką, kadangi vienos kurios nors socialinės grupės išskyrimas gali sukelti bereikalingą įtampą, o galimai pagrįstai kritikuojamus reiškinius užgožia netinkamai pasirinktos išraiškos priemonės.
„Alio, Raseiniai“	Rengiant publikacijas visuomenei svarbiomis ir jautriomis temomis, reikėtų nenukrypti nuo pasirinktos temos ir nepiktnaudžiauti perteklinėmis detalėmis (epitetais, asmeninio gyvenimo detalėmis ir pan.), skirtomis vien skaitytojų smalsumui patenkinti.
„15min“	Naujienų portalai, nušviesdami itin didelio visuomenės dėmesio sulaukusius įvykius, ypač jeigu jie dar nėra pasibaigę, turėtų nuolat atnaujinti skelbiamas žinias ir visuomet stengtis skaitytojams pateikti pačią aktualiiausią informaciją.
„Delfi“	Tais atvejais, kai publikacija yra tikslinama ar pildoma, kad ir vykdant teisės aktų reikalavimus, pvz., paskelbiant kitos pusės nuomonę, paneigimą ir pan., visuomet tikslinga apie tai informuoti ir publikacijos autorių.
„Panevėžio kraštas“	Rengiant publikacijas apie vykstančius ikiteisminius tyrimus, teisminius procesus ir pan., visuomet privalu paisyti nekaltumo prezumpcijos ir faktus dėstyti taip, kad informacijos vartotojams nekiltų galimai nepagrįstų abejonių dėl aprašomų asmenų kaltės (nekaltumo) iki teismas priims galutinį sprendimą.

„Atviraklaipėda.lt“	Tais atvejais, kai viešo intereso itin skubiai paskelbti surinktą informaciją nėra, visuomet tikslinga įdėti daugiau pastangų kritikuojamo asmens nuomonei gauti ir (ar) suteikti šiam asmeniui daugiau laiko savo nuomonei pateikti, o ne tikėtis ar laukti, kad jis kreipsis į redakciją su atsakomąja nuomone.
„Šiaurės rytai“	Informuojant visuomenę apie valstybės institucijų atliekamus tyrimus ir (ar) asmenims paskirtas nuobaudas, visuomet būtina itin kruopščiai tikrinti skelbiamus faktus, o paaiškėjus, kad visuomenės informavimo priemonėje aprašytas tyrimas buvo nutrauktas arba paskirta nuobauda buvo panaikinta, pranešti apie tai informacijos vartotojams.
„laisvaslaikraštis.lt“	Net tais atvejais, kai nuotraukos publikacijoms yra paimamos iš viešų socialinių tinklų profilių ir (ar) kitų visuomenės informavimo priemonių publikacijų, visuomet būtina gauti sutikimą tokiam nuotraukos panaudojimui ir, jog žurnalistai turi teisę kelti įvairias įvykių versijas, tačiau, tai darydami, jie neturėtų piktnaudžiauti nelaimingų atsitikimų, sveikatos ar kitomis socialiai jautriomis temomis, kadangi tai gali įskaudinti susijusius asmenis ir kitus informacijos vartotojus.
„Druskonis“	Tais atvejais, kai publikacijose yra pateikiamos nuomonės, visuomet tikslinga nurodyti, kam ši nuomonė priklauso (pozicijai, opozicijai, konkrečiam politikui, publikacijos autoriui ar pan.), o tais atvejais, kai publikacijoje pateikiama informacija iš savivaldybės tarybos posėdžių bei kurios nors suinteresuotos šalies komentaras – pateikti ir jos oponentų nuomonę. Taip pat, siekiant gauti kuo tikslesnę ir išsamesnę informaciją, informacijos šaltiniui pateikiami klausimai, nepriklausomai nuo redakcijos pozicijos ir (ar) konkretaus žurnalisto požiūrių, visuomet turėtų būti formuluojami korektiškai ir neturėti vertinamojo atspalvio, o užrašas, jog tai yra redakcijos informacija, laikytinas tinkamu ir pakankamu tik prie informacinių pranešimų, o prie publikacijų, kuriose yra pateikiamos nuomonės, turėtų būti skelbiama autoriaus pavardė.
M-1	Rengiant informaciją apie įmones ir organizacijas, skelbiamoje informacijoje privalu atskleisti savo ryšius su jomis ir aplinkybes, kurių nutylėjimas gali sumažinti teikiamos informacijos objektyvumą.
LNK TV	<p>Nagrinėjant socialiai svarbias temas, būtina išlaikyti pusiausvyrą tarp kritikos ir siekiamo rezultato, todėl svarbu, kad tokios problemos būtų komentuojamos nepriklausomų ekspertų, taip pat konkrečių problemų kėlimas (šiuo atveju – mokesčių ir jų lengvatų klausimas) neturėtų būti sutelkiamas į vienos visuomenės grupės kritiką, kadangi vienos kurios nors socialinės grupės išskyrimas gali sukelti bereikalingą įtampą, o galimai pagrįstai kritikuojamus reiškinius užgožia netinkamai pasirinktos išraiškos priemonės.</p> <p>Pagal visuomenės informavimo etikos nuostatas viešosios informacijos rengėjai turi vengti nepadorių, užgaulių žodžių ir posakių, o kritika turėtų būti nukreipta ne į asmenį ar jo asmenines savybes, bet į galimai netinkamą šio asmens elgesį ar veiksmus.</p>

Iš pateiktos apžvalgos matyti, kad individualūs kreipimaisi apima įvairias problemas.

Komisija kelis kartus:

- perspėjo konkuruojančias žiniasklaidos priemones dėl tarpusavio santykių aiškinimosi ne itin korektiškais metodais;
- atkreipė dėmesį, kad perpublikavimo atveju būtina nurodyti pirminį šaltinį;
- akcentavo būtinybę kruopščiai tikrinti faktus ir tikslinti, pildyti informaciją;
- kvietė susilaikyti nuo įžeidaus humoro, paisyti kalbos kultūros;
- atkreipė dėmesį į nederamą paviršutiniškumą atspindint ypač aktualias ir sudėtingas problemas, nesusijusių tarpusavyje šaltinių stoką nagrinėjant tokias temas;
- rekomendavo neapkrauti publikacijų perteklinėmis detalėmis, kurios nesuteikia papildomos vertės svarbiai temai atskleisti;
- pabrėžė, kad kritikuojamas asmuo neprivalo pats ieškoti kontakto su redakcija – vadovaujantis Kodekso normomis, žurnalisto pareiga yra pačiam kreiptis į asmenį.

Vieši kreipimaisi

Ataskaitiniais metais Komisija paskelbė tris viešus kreipimusis:

- Kovo mėnesį, kilus Covid-19 sukeltai pandemijai, Komisija paskelbė kreipimąsi į žiniasklaidą, kviesdama itin atsakingai vertinti publikuojamus kūrinius, tikrinti šaltinius, remtis tik kompetentingų institucijų bei specialistų išvadomis ir/ar rekomendacijomis, nedidinti įtampos ir neprisidėti prie panikos skleidimo.
- Kovo mėnesį viešai kreiptasi į UAB „Anykštos redakcija“ ir UAB „Atvirai“ siekiant atkreipti dėmesį, jog problemą dėl galimai klaidingo konkuruojančių leidinių tiražo deklaravimo turėtų spręsti ne pačios redakcijos, bet kompetentingos valstybės institucijos, o visuomenės informavimo priemonės neturėtų būti naudojamos redakcijų tarpusavio santykiams spręsti ar sąskaitoms suvesti.
- Gruodžio mėnesį Komisija kreipėsi į laikraščio „Kalvotoji Žemaitija“ redakciją bei Telšių rajono savivaldybę, kviesdama abi puses konstruktyviam bendradarbiavimui ir dialogui, laikantis teisės aktų reikalavimų bei visuomenėje priimtų bendravimo normų.

Kita veikla

2020 metų kovo mėnesį Komisija planavo surengti išsamią konferenciją apie etikos klausimus. Deja, pandemija pakoregavo planus– konferencija neįvyko.

Nepaisant pandemijos ir Vyriausybės paskelbtų priemonių, ribojančių aktyvią veiklą, Komisijos nariai dalyvavo įvairiuose renginiuose, kurie buvo rengiami tiek gyvai, tiek nuotoliniu būdu. Sausio mėnesį į naujai formuojamą Medijų tarybą atstovauti Komisijai buvo deleguota dr. Jolanta Mažylė.

Dr. J. Mažylė vasario mėn. susitikime su Šiaulių rajono Kužių seniūnijos bendruomene bei Kužių gimnazijos moksleiviais skaitė paskaitą „Medijų pasaulis. Ką turime žinoti?“ 2020 m. gegužę skaitė paskaitą Vilniaus regiono žurnalistams „Etikos kodeksas: turinys ir paraštės“.

Sausio mėnesį Komisijos pirmininkė V.Žukienė dalyvavo Vilniaus rajono savivaldybės Etikos komisijos posėdyje (Komisijos pirmininko kvietimu) dėl Tarybos narių žurnalistinės veiklos.

Spalio mėnesį V.Žukienė dalyvavo LŽS Klaipėdos skyriaus organizuotame praktiniame seminare „COVID-19 ir žiniasklaida: profesiniai, technologiniai ir kiti iššūkiai“.

Ramutė Šimukauskaitė skaitė pranešimą praktiniame seminare Nacionalinei rajonų ir miestų laikraščių leidėjų asociacijos žurnalistams.

PRIEDAI

Viešas kreipimasis: Koronaviruso tema svarbu skelbti tikslią informaciją bei nurodyti šaltinius

Šiomis dienomis žiniasklaidoje dominuoja informacija koronaviruso tema. Tačiau viešojoje erdvėje apie viruso sukeltą ligą atsirado daug nemažai nepatikrintų ir nepagrįstų faktų, pseudomokslinių teorijų ar paprasčiausių gandų. Tai baugina visuomenę, kelia nerimą ir jokia būdu neprisideda prie gyventojų racionalios elgsenos sudėtingesnės, bet anaipol ne krizinės situacijos atveju.

Visuomenės informavimo etikos komisija primena visuomenės informavimo priemonių vaidmenį šiuolaikinėje visuomenėje bei atsakomybę už savo darbą. Visuomenės informavimo etikos kodekso nuostatos pabrėžia žurnalistų, viešosios informacijos rengėjų pareigą skelbti tiksliai teisingas žinias, tikrinti informaciją, neklaidinti informacijos vartotojų.

Komisija ragina leidėjus ir žurnalistus itin atsakingai vertinti publikuojamus kūrinius, tikrinti šaltinius, remtis tik kompetentingų institucijų bei specialistų išvadomis ir/ar rekomendacijomis, nedidinti įtampos ir neprisidėti prie panikos sklaidimo.

Viešas kreipimasis į UAB „Anykštos redakcija“ ir UAB „Atvirai“

Visuomenės informavimo etikos komisija primena, kad viešosios informacijos rengėjų pareiga – skleisti teisingą, sąžiningą, nešališką informaciją. Visuomenės informavimo įstatymo 36 str. 1 dalyje leidėjams įtvirtinta pareiga deklaruoti leidinio tiražą, kurį nustatyta tvarka tikrina Vyriausybė ar jos įgaliota institucija. Daugeliu atvejų būtent tiražo dydis tampa lemiamu veiksniumi konkuruojant dėl viešųjų finansų. Todėl nesąžiningai deklaruojamas tiražas neretai tarp regioninių ir vietinių leidėjų sukelia konfliktines situacijas, kurios virsta ilgai besitęsiančiu santykių aiškinimuisi viešojoje erdvėje.

Įstatyme įtvirtintas reikalavimas viešosios informacijos rengėjams skelbti teisingą ir sąžiningą informaciją apima ir skelbiamus duomenis apie savo leidinį, todėl Komisija neteisingus tiražo duomenis pirmiausia vertina kaip leidėjų nepagarbų santykį su savo auditorija. Tačiau nuolat publikuojami straipsniai apie padidintą konkurentų leidžiamo leidinio tiražą taip pat nėra profesionalų kolegiškas ir principingas santykis, kuris, deja, neskatina dialogo ir nuvilia skaitytojus.

Komisijos nuomone, visuomenės informavimo priemonė neturi tapti leidėjo įrankiu spręsti verslo ar kitus privataus pobūdžio klausimus. Tiražo duomenų patikimumo klausimas turėtų būti sprendžiamas kartu su atsakingomis valstybės institucijomis, teikiant siūlymus teisės aktų keitimams, viešinant pažeidėjų duomenis ar kitomis teisėtomis priemonėmis.

Viešas kreipimasis į laikraščio „Kalvotoji Žemaitija“ redakciją ir Telšių rajono savivaldybės vadovus

Visuomenės informavimo etikos komisija per pastaruosius mėnesius kelis kartus svarstė Telšių rajono savivaldybės mero ir administracijos skundus dėl laikraščio „Kalvotoji Žemaitija“ publikacijų. Savivaldybės politikų ir tarnautojų nuomone, laikraštis tendencingai, vienašališkai interpretuoja faktus, neišklauso kritikuojamos pusės nuomonės, užduoda įžeidžius klausimus. Savo ruožtu laikraščio redakcija teigia nuolat susidurianti su sunkumais rinkdama informaciją iš savivaldybės, negaunanti atsakymų į užklausas, o kritikuodama viešuosius asmenis neperžengianti leistinų stilistikos formų.

Teisė laisvai gauti ir skleisti informaciją yra viena pagrindinių žmogaus teisių, saugoma tarptautinių bei nacionalinių teisės aktų. Tiek viešosios informacijos rengėjas, tiek politikai ne tik privalo būti suinteresuoti, kad visuomenė gautų nešališką, teisingą informaciją, tačiau ir aktyviai šią teisę ginti bei puoselėti. Bet kurio lygmens politikas ar valstybės tarnautojas, vienaip ar kitaip trukdantis žurnalistui gauti atsakymus į visuomenei rūpimus klausimus, nevykdo Visuomenės informavimo įstatyme numatytų įpareigojimų ir riboja žurnalistų teisę gauti informaciją iš valstybės ir savivaldybės įstaigų. Europos ir nacionaliniai teismai ne kartą yra pažymėję, kad viešieji asmenys turėtų toleruoti gerokai platesnes kritikos ribas, o žurnalistas turi teisę rinktis ir ganėtinai aštrias stiliaus priemones. Kita vertus, profesionalus žurnalistas kritikos strėles turėtų kreipti netinkamam elgesiui ir veiksams kritikuoti, išvengdamas argumentų *ad hominem*. Žurnalistų klausimai turėtų būti tikslūs ir dalykiški, be išankstinių nuostatų, nepersmelkti subjektyvaus požiūrio į pašnekovą, neprikaišiojant biografijos detalių, nesusijusių su klausimo esme.

Komisija kviečia abi puses konstruktyviam bendradarbiavimui ir dialogui, laikantis teisės aktų reikalavimų bei visuomenėje priimtų bendravimo normų.

2020 metais Komisijos priimti sprendimai ir pareikšta nuomonė (Priedas Nr.1)

Viešosios informacijos rengėjas	Publikacija / Programa	Sprendimas dėl pažeidimo	Pastabos
LRT GRUPĖ			
	M.Aušra „LRT tyrimas. Milijonai eurų nuomonei pirkti – kalbama apie šešėlines schemas žiniasklaidoje“ (<i>lrt.lt</i> , 2019-09-04)	2020-01-14, EKS-02/20 Str. 3, 20	<i>Panaikintas VAAT 2021-01-20 sprendimu adm. byloje Nr. eI2-549-789/2020</i>
	„Panorama“ reportažas „Trakuose norėtų statyti naują pėsčiųjų tiltą, tačiau tokiems planams pritaria ne visi“ („LRT televizija“, <i>lrt.lt</i> , 2019-09-14).	2020-05-12, Nr. 01(KN), Str. 3	Apskūsta VAAT, skundas atmestas
	R.Bružo dokumentinis filmas „Elė ir Daktaras“	2020-08-11, Nr. 14(KN), Str.3, 7 2020-09-22, Nr.20(KN) Str.3	Persvarstyta gavus R.Bružo paaiškinimus
	M.Laurinavičius. „Lietuvos vyriausybė: su Rusija ir Kinija – prieš Vakarų sąjungininkus“ (<i>lrt.lt</i> , 2020-03-30).	2020-10-07, Nr. 23(KN) Str.20	
LIETUVOS RYTO GRUPĖ			
Lietuvos rytas	A.Kurauskaitė „Konkurso sąlygos galbūt naudingos tik vienai įmonei?“	2020-12-15, EKS-11/20 Str. 20	
	A.Lekavičius „Bėglys Čikis buvo patekęs į baisius spąstus“ (2019-09-07).	2020-06-10, Nr. 08(KN) Str.20	
	T.Ignatavičius „Purvinų trąšų advokatai - netikėti“(2019-11-21).	2020-07-01, Nr. 12(KN) Str.3, 20	

TELEVIZIJA			
RADIJAS			
M-1	Dėl informacinio pranešimo apie žemės sklypą prie Spaudos rūmų (2019-12-12)	2020-06-02, Nr. 04(KN), Str.29	
Lietus	Dėl informacinio pranešimo apie žemės sklypą prie Spaudos rūmų (2019-12-12)	2020-06-02, Nr. 04(KN), Str.29	
INTERNETINĖ ŽINIASKLAIDA			
Agroeta.lt	„Už įtarimus dėl fiktyvių įdarbinimų nušalinta Žuvininkystės tarnybos vadovė“ (2017-12-05)	2020-02-11, EKS -08, Str.17	
Diena.lt	V. Kvedaras „Susisiekimo ministerija monopolio neatsisako“ (2019-07-22)	2020-02-11, EKS-04/20, Str.20	
	V. Kvedaras „Lietuvos geležinkeliai“ tuština verslo kišenes“ (2019-08-08)	2020-02-11, EKS-05, Str.4, 20	
Alfa.lt	A.Jockus „Žaliosios lietuviškos energijos pirkėjų apgaulė“ (2019-12-16).	2020-06-16, Nr. 11(KN) Str.8	
	D.Griežė „FNTT tiriamam kelionių organizatoriui „Tez Tour“ – išskirtinė valdininkų malonė“ (2020-01-24)	2020-09-22, Nr.22 (KN) Str.20	
Rokiskiosirena.lt	Dauguma rokiškėnų nepatenkinti gyvenimo pokyčiais laisvoje Lietuvoje“ (2020-03-10).	2020-09-22, Nr.21 (KN) Str.3, 8	
Zw.lt	A.Radzenko „Vilniaus rajonas likviduoja vietines medicinines laboratorijas. Gydytojai pasipiktinę“ (2019-05-20)	2020-01-14, EKS-01/20 Str. 20	
Mignalina.lt	Berta Ugniavija „Kultūra rajone: tūpt, žingsnelis dešinėn, tūpt, du žingsneliai kairėn...“ (2019-09-27)	2020-02-11, EKS-07/20, Str.4	
Jonavoszinios.lt	„A.Šalaševičius: Jonavos ligoninėje – susidorojimas, patyčios bei darbuotojų kiršinimas“ (2020-01-07).	2020-06-02, Nr. 05(KN), Str.4	

Mignalina.lt	J.Baltakis „Nuvytusi gėlių puokštė“ (2020-04-30).	2020-11-11, Nr.26(KN) Str.3	
Visuomenesbalsas.lt	„Skandalas Radviliškio ligoninėje: vieniems pacientams gėlės, kitiems - smūgiai“	2020-07-08, Nr. 13(KN) Str.3, 20	
	„Savivaldybės gydytoja nepaisė įstatyme įtvirtinto draudimo“ (2020-01-12).	2020-10-20, Nr. 24(KN) Str.20	
Facebook.com/Jo nava.INFO	„Kur vėlų vakarą tarnybiniu automobiliu važiavo Ruklos seniūnijos seniūnė?“ (2020-07-02)	2020-12-08, EKS-10/20, Str.32	Apskūsta VAAT, skundas atmetas
Delfi.lt	T.Janonis „Grigeo“ skandalo šaknys: viskam dirigavo „MG Baltic“ kišeninis Klaipėdos aplinkosaugininkų vadas“ (2020-01-08).	2020-06-10, Nr. 09(KN), Str.8	
	V.Danauskienė „Aplinkos ministras Mažeika: Druskininkai vietoj vieno nugriauto dvaro rengiasi statyti ištisą dvarų kvartalą“ (2020-04-24).	2020-10-20, Nr.28(KN), Str.20	
Temainfo.lt	R.Briedienė „Stasys Meliūnas: „Tai, kas vyksta „Rokiškio komunalininkė“ – pavojingi dalykai“ (2020-01-22).	2020-06-02 Nr. 07(KN), Str.20	
Nyksciai.lt	L.Bitvinskas „Iš savivaldybės 62000 eurų srautas ištekėjo „Anykštos“ link“ (2020-08-24)	2020-12-15, EKS-12/20 Str.3	Apskūsta VAAT
Rinkosaikste.lt	K.Kasparavičė „Kėdainiuose atskleisti siaubingi faktai – poilsiavietė su paplūdimiu įrengta ant masinės kapavietės“ (2019-11-15)	2020-06-02, Nr. 03(KN), Str.20	
	„Kėdainiams gėda – maudymvietė įrengta partizanų laidojimo vietoje“ (2019-11-18).	2020-06-02, Nr. 03(KN), Str.20	
SPAUDA			

„Radviliškio kraštas“	„Kandidatų į LR Seimą sąrašė – ne vietiniai ir bedarbiai“ (2020-09-10)	2020-12-15, EKS-13/20 Str. 20	
„Šilelis“	L.Bitvinskas „Iš savivaldybės 62000 eurų srautas ištekėjo „Anykštos“ link“ (2020-08-29)	2020-12-15, EKS-12/20 Str.3	Apskūsta VAAT
„Kėdainių mugė“	R.Kartavičius „Didžiulių atlyginimų dar per maža: nori dar didesnių“ (2020-02-25).	2020-08-25, Nr. 16(KN) Str.20	
	R.Kartavičius „Kėdainietės nerimas: ar gydytojas neturėjo savęs izoliuoti?“ (2020-03-20)	2020-09-09 Nr. 18(KN) Str.20	
„Mano Druskininkai“	„Niekas neprašė – parašė ir papasakojo pats...“ (2020-04-30)	2020-11-24, Nr. 29 (KN), Str.3	
„Biržiečių žodis“	K.Isakas „Vicemerės noras visus valdyti sugriovė koaliciją“ (2020-05-29)	2020-09-22 Nr. EKS-09/20, Str.6, 20, 29	Apskūsta VAAT, skundas atmestas
„Rinkos aikštė“	K.Kasparavičė „Kėdainiuose atskleisti siaubingi faktai – poilsiavietė su paplūdimiu įrengta ant masinės kapavietės“ (2019-11-19)	2020-06-02, Nr. 03(KN), Str.20	
„Klaipėda“	V.Kvedaras „Lietuvos geležinkeliai“ tuština verslo kišenes“ (2019-08-08)	2020-02-11, EKS-05/20 Str. 4, 20	
„Švyturys“	A.Ziabkus „Panorės pamokyti laikraštį griebėsi V.Putino metodų“ (2019-07-20), A.Ziabkus „Savivaldybėje taip skaidru, kad net dugnas matosi“ (2019-08-24), „Čia turėjo būti Kretingos rajono savivaldybės teikiama informacija apie praėjusiam Tarybos posėdyje priimtus sprendimus“ (2019-09-04)	2020-02-11, EKS-06/20 Str. 53	
„Mūsų Ignalina“	Berta Ugniavija „Kultūra rajone: tūpt, žingsnelis dešinėn, tūpt, du žingsneliai kairėn...“ (2019-09-27)	2020-02-11, EKS-07/20, Str.4	
	„Paaiškinimas“ (2019-07-19)	2020-05-12, Nr. 02(KN), Str.3	
	„Kaip griūna norai, viltys ir titulai“ (2020-04-24), I.Alinas „Kodėl tokia nepagarba kryžiams?“ (2020-04-03),	2020-11-11, Nr. 26(KN), Str.29	

	„168 valandos“ (2020-03-13), „168 valandos“ (2020-02-21)		
„Kauno diena“	E.Šileikė „Įsiutino draudimo klaida“ (2020-04-30).	2020-11-11, Nr. 25 (KN), Str.8	
„Valstiečių laikraštis“	J.Starkus „Kryžių žygį prisimenant“ (2019-12-07)	2020-06-02, Nr. 06(KN), Str.3	
„Tauragės kurjeris“	R.Ramanauskienė „Graži paramos akcija – tik apgaulingas žaidimas?“ (2020-04-03)	2020-08-25, Nr. 15(KN), Str.6, 8, 20	Apskūsta VAAT
ELTA	D.Genevičius „Irkluotojus suglumino išsišokėlės laiškas FISA – gali sumažėti Trakų šansai tapti pasaulio čempionato šeimininkais“ (2019-08-22)	2020-01-28, EKS-03/20 Str. 20	
SOCIALINIAI TINKLAI			
Alvydas Ziabkus	2019 m. rugsėjo 4 d. įrašas Facebook grupėje „Mūsų Kretinga“	2020-02-11, EKS-06/20 Str. 32,59	
Marius Aleksiūnas	2019 m. birželio 8 d. įrašas asmeninėje Facebook paskyroje	2020-09-09, Nr. 17(KN) Str.3,59	
	2020 m. sausio 12 d. įrašas asmeninėje socialinio tinklo „Facebook“ paskyroje	2020-11-24, Nr. 27(KN) Str.32, 59	
ASMENYS			
Tadeuš Andžejevski		2020-06-10, Nr. 10(KN), Str.23	
Zigmont Ždanovič		2020-06-10, Nr. 10(KN), Str.23	